

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мария Анастасова Семерджиева, дм
Декан на Факултет по обществено здраве при Медицински университет-Пловдив
Вътрешен член на Научно жури, съгласно Заповед № Р-3669/22.07.2025г. на Зам.-
Ректор НИД при МУ-Пловдив

ОТНОСНО: Конкурс за заемане на академична длъжност „Професор” по научна специалност „Хигиена“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, обявен за нуждите на катедра „Хигиена”, Факултет по Обществено здраве при МУ-Пловдив в ДВ бр. 41 от 20.05.2025 г.

Единствен кандидат в конкурса е д-р Станислава Харизанова, дм доцент по „Хигиена“ в катедра „Хигиена” при МУ- Пловдив.

I. Анализ на кариерния профил на кандидата.

Доц. д-р Харизанова, дм, завършва висшето си образование през 2005 г., придобивайки образователно-квалификационна степен „Магистър“ по медицина в Медицински университет – Пловдив. През 2014 г. защитава образователна и научна степен „Доктор“ по научна специалност „Хигиена“, с дисертационен труд на тема: „Бърнаут синдром при работещи в места за лишаване от свобода“.

Притежава три признати клинични специалности: Трудова медицина (2016 г.), Обща хигиена (2019 г.) и Хранене и диететика (2023 г.), което свидетелства за последователно и целенасочено професионално развитие, както и за стремеж към непрекъснато надграждане на знанията и компетентностите в съответствие със съвременните здравни предизвикателства. Натрупаната експертиза в тези ключови направления на превантивната медицина я утвърждава като ценен специалист с широк интердисциплинарен подход към опазването и промоцията на общественото здраве.

Своят академичен път доц. Харизанова започва през 2008 г. като асистент в Катедра по хигиена към МУ – Пловдив. През 2018 г. е хабилитирана като доцент по хигиена, а от 2020 г. заема длъжността ръководител на катедрата. От 2022 г. изпълнява и

ръководни функции на факултетно ниво като Зам.-Декан по учебна дейност при Факултета по обществено здраве на същия университет.

Доц. д-р Харизанова е активен член на редица национални и международни професионални и научни организации, сред които: Български лекарски съюз, Българска асоциация по обществено здраве, Европейска асоциация по обществено здраве (EURHA), Българско научно дружество по обществено здраве, Съюз на учените в България и Българско дружество по хранене и диететика.

Тя е член на редколегията на реферираното научно списание *Journal of Health and Environmental Research*, както и член на Комисията за организиране и провеждане на вътреуниверситетски конкурси към МУ – Пловдив за два последователни мандата. Изпълнява и председателски функции в студентския конкурс за най-добър превод от френски език.

Избрана е за член на Факултетния съвет на Факултета по обществено здраве, както и на Академичния съвет на Медицински университет – Пловдив.

Владее отлично френски, английски и испански език, което допринася за нейната ефективна, международна, научна и академична комуникация.

II. Оценка на научните трудове на кандидата за цялостното академично развитие

● *Общо описание на представените материали по конкурса*

Представените от кандидата материали по конкурса осигуряват в пълен обем необходимата база за извършване както на количествена, така и качествена оценка на цялостното академично развитие. Документацията е изготвена подробно, ясно структурирана и представена в систематизиран вид чрез справки, списъци и съответен доказателствен материал. Това улеснява проследяването на академичната и научната активност на кандидата и създава предпоставки за обективна и аргументирана оценка.

Оценка на научните трудове на кандидата за цялостното академично развитие

● *Обща характеристика на представените научни трудове*

Доц. д-р Станислава Харизанова, дм представя за участие в конкурса впечатляваща по обем и съдържание научна дейност, в пълно съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав и правилника на МУ-Пловдив. На

рецензиране подлежат общо 55 научни труда, от които: самостоятелна монография; книга на базата на защитен дисертационен труд в съавторство; 21 публикации в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (SCOPUS и Web of Science), от които 11 в списания с IF; 24 публикации в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове; три учебника и пет учебни пособия.

Публикационната активност на кандидата е разпределена равномерно през годините, което е доказателство за системност и постоянство в изследователската дейност и е израз на възходящо научно развитие. Публикациите са в авторитетни международни списания като Healthcare, Cosmetics, Pharmacia, Journal of Functional Biomaterials, Iranian Journal of Public Health, African Health Sciences, Work, Journal of environmental protection and ecology и др. У нас публикациите са в специализирани списания като Folia medica, Управление и образование, Обща медицина, Сестринско дело, Journal of IMAB, Acta Medica Bulgarica и др. Общият импакт фактор е 22.382.

Като участник в конкурса е представила обективно и коректно справка за научните приноси, които напълно приемам. Анализът на научната продукция показва ясно фокусиране върху актуални и значими теми от сферата на хигиената и общественото здраве. Основните тематични направления могат да се систематизират както следва:

1. Хранене, нутригенетика и обществено здраве

Приносите в тази област имат висока приложимост в клиничната практика и превантивната медицина. Те са насочени към:

- ✓ изследване на хранителното поведение на различни рискови групи – студенти, млади хора, работещи на сменен режим;
- ✓ валидиране на инструментариуми за оценка на стил на живот и хранителни навици;
- ✓ анализ на културни различия в храненето;
- ✓ връзка между хранене и здравен риск (ВМІ, метаболитен синдром);
- ✓ новаторски принос в нутригенетиката и нутригеномиката, свързан с представяне на персонализирани стратегии за хранене на основата на генетичен профил.

2. Професионален стрес и бърнаут

Това направление е фокусирано върху психосоциалните аспекти на професионалната среда, с особен акцент върху феномена на бърнаута и свързаните с него фактори. Обект на задълбочено и емпирично обосновано изследване са високорискови професионални групи, при които хроничният стрес и професионалното прегаряне имат сериозни последици както за индивидуалното благополучие, така и за ефективността на работната среда. Кандидатът задълбочено изследва:

- ✓ академичния бърнаут сред чуждестранни студенти по медицина;
- ✓ бърнаут сред общопрактикуващи лекари, медицински сестри и надзиратели;
- ✓ професионални конфликти и дистрес сред инспектори по общественото здраве;
- ✓ дигитален стрес при IT служители;
- ✓ удовлетвореност от работната среда на академичния състав.

Особено значим е интердисциплинарният подход, съчетаващ епидемиология, психология и организационно поведение. Предложени са конкретни интервенции и политики за справяне със стреса и подобряване на психичното здраве.

3. Професионални и поведенчески здравни рискове

Изследователската дейност на доц. Харизанова обхваща широк спектър от биологични, химични и поведенчески рискове, оказващи влияние върху здравето както в контекста на професионалната среда, така и в резултат от индивидуални избори, свързани с телесни модификации. Общото между тези теми е фокусът върху взаимодействието между средата, поведението и здравето – както в условията на труд, така и в личния социално-психологически контекст.

В първото направление акцентът е поставен върху оценката на експозицията на биологични и химични агенти, особено в условия на неблагоприятна работна среда.

В публикациите се анализират:

- ✓ рисковете при работа в пречиствателни станции, включително в контекста на COVID-19;
- ✓ пропуски в защитата на фармацевти, работещи с цитотоксични лекарства, и предложения за подобрения в регулацията;
- ✓ психологически последици от работа в рискова среда – страх, тревожност и психическа умора.

Във второто направление кандидатът разглежда бодимодификациите (татуировки, пийрсинг, перманентен грим) като социално и здравно явление. Изследванията подчертават:

- ✓ широко разпространение сред младите хора;
- ✓ липса на ефективен контрол и стандарти при тези практики;
- ✓ връзки между психичното здраве, търсенето на идентичност и склонността към телесни модификации.

Обединявайки изследването на рискове, породени както от условията на труд, така и от социални и индивидуални избори, кандидатът демонстрира интердисциплинарен подход и принос към формирането на политики за обществено здраве, превенция и психосоциална подкрепа.

4. Иновативни технологии и дигитализация в здравеопазването и образованието

В съответствие със съвременните тенденции в развитието на здравеопазването и образованието, кандидатът насочва част от своята научна и приложна дейност към изследване на иновативните технологии и дигитализацията като фактори за подобряване на грижата за пациента, ефективността на обучението и качеството на работната среда. Тематичното направление обхваща както технологични иновации – като 3D биопринтере – така и дигитални решения, насочени към преподаването, професионалната подготовка и психосоциалните ефекти от дигитализацията.

Изследванията включват анализ на приложенията на новите технологии в контекста на фармацевтичната индустрия, образователния процес и психичното здраве на специалисти в дигитализирана среда. Подходът е интердисциплинарен, съчетаващ технически, етични и социални аспекти, което допринася за тяхната практическа и академична стойност.

5. Етични и правни аспекти на здравеопазването

Разгледани са ключови въпроси, свързани с етичните и правните измерения на здравеопазването – област, която изисква интегриране на медицински, социални, културни и правни подходи. В центъра на това направление са поставени теми с висока обществена чувствителност и актуалност, като сурогатното майчинство, правата и социалната интеграция на лица с психични разстройства, както и

справедливостта в здравните политики. Изследванията в тази област не само идентифицират дефицити в съществуващите регулации и политики, но и предлагат конкретни решения, с потенциал за реално приложение в законодателството и обществената практика. Това подчертава ангажимента на кандидата към теми с висока социална значимост и принос към развитието на хуманното, справедливо и достъпно здравеопазване.

● *Научна активност*

Доц. д-р Харизанова развива активна научна дейност, която ѝ позволява ефективно да популяризира резултатите от своите изследвания. До момента е участвала в 41 научни форума, от които 24 с международно участие, което е ясен показател за нейното утвърдено присъствие в научната общност както в страната, така и в чужбина.

Включва се активно в разработването и реализацията на научноизследователски и образователни проекти. Има участие в три проекта – един международен, един национален и един вътреуниверситетски. В два от тях заема водещи позиции – като ръководител на международен проект и водещ изследовател във вътреуниверситетски проект.

Компетентността ѝ в научната сфера е високо оценена, което се отразява в нейното участие като председател или член на 18 научни журита по реда на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ). Участва в организационни и научни комитети на три конференции. Поканена е за рецензент на три научни монографии.

III. Оценка на монографичния труд или равностойни публикации, представени за участие в конкурса за „ПРОФЕСОР” от кандидата.

Доц. Харизанова участва в конкурса с една самостоятелна монография “Академичен бърнаут при студенти по медицина: оценка и подходи за превенция”. Темата на монографията е изключително актуална, особено в контекста на глобализацията на висшето образование и увеличаващия се брой чуждестранни студенти в медицинските университети в България. Синдромът на професионално и академично прегаряне (бърнаут) представлява съществено предизвикателство пред здравето и академичната успеваемост на студентите по медицина, особено в мултикултурен контекст.

Представената монография е научно обоснован, методологически коректен и приложно ориентиран труд, който отговаря на изискванията за академично качество и оригиналност. Трудът е ясно структуриран в четири последователни глави, обхващащи:

1. Теоретичните основи и модели на бърнаут синдрома;
2. Спецификите на чуждестранните студенти в медицинско обучение;
3. Авторски емпиричен принос, базиран на изследване в МУ – Пловдив;
4. Предложения за превенция, интервенции и институционални политики.

Съдържанието демонстрира добро теоретично познаване на темата, солидна емпирична обосновка и ангажираност с приложни решения.

Сред основните приноси на монографията следва да се открият:

- ✓ Проучване на академичен бърнаут сред чуждестранни студенти, какъвто до момента липсва в българската научна литература;
- ✓ Анализ на удовлетвореността от обучението, адаптацията и психосоциалните рискове;
- ✓ Проследяване на вредни навици като реакция на академично напрежение;
- ✓ Формулиране на конкретни препоръки към университетската администрация, преподавателите и студентските общности;
- ✓ Предложения за образователни политики и превантивни стратегии, базирани на изводите от проучването.

Използваният изследователски подход показва добра методологическа подготовка и адекватен избор на методи спрямо целите и характеристиките на изследваната група. Представената социално-демографска характеристика на участниците, както и интегрираното изследване на удовлетвореност и поведенчески механизми за справяне, са особено ценни.

Монографията се вписва логично в тематичната насоченост на изследователската дейност на доц. Харизанова. Считаю, че напълно отговаря на критериите за хабилитационен труд, съгласно изискванията на ЗРАСРБ и съответните вътрешни правила на МУ – Пловдив.

IV. Отражение (цитиране) на публикациите на кандидата в националната и чуждестранна литература (публикационен имидж).

Кандидатът демонстрира съществена научна разпознаваемост и въздействие, потвърдено чрез общо 119 цитирания на 29 публикации. От тях:

- ✓ 63 цитирания са в реферирани и индексирани издания в международно признати бази данни като Scopus и Web of Science,
- ✓ 7 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране,
- ✓ 45 цитирания са в нереферирани, но научно рецензирани списания.

Прави много добро впечатление, че 89% от всички цитирания са от чуждестранни автори, което свидетелства за висока международна видимост и признание на научния ѝ принос.

Научният ѝ h-индекс по Scopus е 4, което потвърждава наличието на устойчива публикационна активност и цитируемост.

V. Комплексна качествена оценка на учебно-методическата и преподавателската дейност, вкл. научно ръководство на студенти, докторанти, специализанти.

Доц. д-р Харизанова, дм, е утвърден преподавател със 17-годишен преподавателски стаж в системата на висшето медицинско образование. През последните три академични години реализира изключително висока аудиторна натовареност, възлизаща на средно 1035 часа годишно в Медицински университет – Пловдив.

Тя е курсов ръководител на преддипломен стаж по хигиена за български и чуждестранни студенти VI курс, специалност „Медицина“. Същевременно изпълнява и функциите на ръководител на специалност „Диететика“. Участва активно в експертни комисии и в комисии за държавни изпити на студенти от специалностите „Медицина“ и „Инспектор обществено здраве“, както и на специализанти по „Трудова медицина“ и „Обща хигиена“.

Научен ръководител е на двама успешно защитили докторанти. Индивидуалната ѝ научна работа със студенти и докторанти е довела до 12 публикации в национални и международни списания и сборници. Ръководи кръжок по хигиена на английски език и ежегодно провежда обучение по хигиена на английски език със студенти по програма Еразъм+.

Доц. Харизанова има съществен принос и в сферата на здравната промоция. Тя е автор и реализатор на образователни програми, насочени към рискови групи от населението, с фокус върху здравословния начин на живот, правилното хранене, физическата активност и превенцията на вредни навици. Чрез организирани посещения в детски градини и училища в гр. Пловдив, провежда интерактивни обучения с участието на студенти, като форма на практическо приложение на знанието.

В рамките на своята експертна дейност е избирана за представител на МУ – Пловдив в работни групи по ключови образователни и стратегически въпроси, включително:

- ✓ актуализиране на Единните държавни изисквания (ЕДИ) за специалност „Медицинска сестра“;
- ✓ разработване на Стратегия за развитие на професиите по направление „Здравни грижи“, в частта, касаеща професията „Лекарски асистент“;
- ✓ участие в инициативи за оптимизиране на реда и условията за придобиване на специалност в системата на здравеопазване.

VI. Обща оценка за съответствието на кандидата спрямо задължителните условия и задължителните количествени критерии и наукометрични показатели

Предоставените от кандидата материали покриват и многократно надхвърлят минималните национални изисквания и тези на Медицински университет – Пловдив за АД „Професор“ (таблица 1).

Табл. 1. Сравнителна характеристика на резултатите на доц. д-р Ст.Харизанова, дм и минималните изисквани точки за АД „Професор“ по групи показатели

Показатели	АД “Професор“ МУ-Пловдив	доц. Ст.Харизанова, дм
Показател А	50	50
Показател Б	-	-
Показател В	100	100
(В) 3. Хабилизационен труд – монография	-	100
Показател Г	300	593,7 т.
(Г) 6. Публикувана книга на базата на защитен дисерта-ционен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" или за при-		40

съждане на научна степен "доктор на науките"		
(Г) 7. Публикации и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	-	321,9
(Г) 8. Публикации и доклади, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	-	231,8
Показател Д	400	1155 т.
(Д) 10. Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове	-	1005
(Д) 11. Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране.	-	70
(Д) 12. Цитирания или рецензии в нереперирани научни издания с научно рецензиране		80
Показател Е	150	392,4т.
(Е) 14. Ръководство на успешно защитил докторант		80
(Е) 15. Придобита медицинска специалност		120
(Е)16. Участие в национални научни и образователни проекти		30
(Е) 19. Ръководство на международен научен или образователен проект		40
(Е) 20. Публикуван университетски учебник или учебник, който се използва в училищната мрежа		15
(Е) 21. Публикувано университетско учебно пособие или учебно пособие, което се използва в училищната мрежа		17,4
(Е) 22. Обучение на стажанти, специализанти и докторанти		90
Показател Ж	500	2984 т.
Учебна натовареност (лекции и упражнения):		2284
Академична длъжност:		700

VII. Заключение

Доц. д-р Станислава Харизанова, дм, е утвърден специалист с ясно очертан научен профил, който съчетава интердисциплинарен подход, актуална проблематика и обществена значимост. Научната ѝ дейност е съсредоточена в ключови направления като хигиена, хранене, обществено здраве, професионално здравеопазване, психично здраве и биоетика. Отличава се със задълбочени емпирични изследвания, публикувани в реномирани научни издания, както и с активно участие в национални

и международни научни форуми. Научните ѝ приноси са както теоретични, така и приложни. Те намират пряко отражение в образователната практика, здравната профилактика, управлението на професионалните рискове и формулирането на препоръки към здравни и образователни институции. Работата ѝ демонстрира висока степен на иновативност – чрез въвеждане на съвременни подходи като нутригенетика, дигитални технологии в здравеопазването и анализ на психосоциални фактори в работната среда.

Преподавателската ѝ дейност е също толкова впечатляваща – характеризира се с професионализъм, ангажираност към студентите и умело интегриране на научните постижения в учебния процес. Активната ѝ роля в обучението на български и чуждестранни студенти, в подготовката на специализанти и докторанти, както и в популяризирането на здравната култура сред младите хора, допълнително подчертава обществената ѝ ангажираност.

Като се имат предвид публикуваните трудове, участието в научни проекти, преподавателския опит, научното ръководство и приноса ѝ към утвърждаване на модерно здравно образование и практика, считам, че доц. д-р Станислава Харизанова, дм, напълно отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност "Професор" в съответното научно направление.

Въз основа на всичко изложено по-горе убедено давам своя положителен вот и предлагам на почитаемото Научно жури да присъди на доц. д-р Станислава Харизанова, дм академичната длъжност „Професор” по научна специалност „Хигиена“ към катедра “Хигиена” при Медицински Университет –Пловдив.

19.08.2025 г.

гр. Пловдив

Рецензент:.....

/проф. д-р М. Семерджиева, дм/

Заложено на основание
Чл.5 §1, 6-8) Регламент (ЕС)2016/679